

Nemzeti Munkaügyi Hivatal Hírlevél

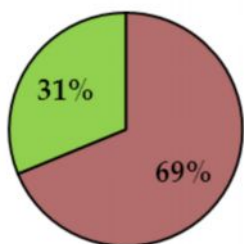
Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatóság
Tematikus Melléklet

A munkaügyi ellenőrzés tapasztalatai (2012. év)

1. Ellenőrzési adatok

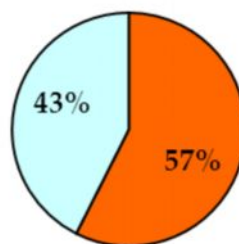
A 2012. évben a munkaügyi hatóság **19 080 munkáltatót** ellenőrzött, a vizsgálatok a **munkáltatók 69 %-ánál találtak munkaügyi jogsértéseket**, amelyek az ellenőrzésbe bevont **munkavállalók (185 801 fő) 57 %-át érintették**. E jogsértési arányok jelentős növekedést mutatnak a tavalyi évhez képest, ugyanis 2011-ben a munkáltatókat érintő jogsértési arány 57 %-on állt, míg az ellenőrzés alá vont munkáltatókat érintően a szabálytalansággal érintettek aránya 50 % volt.

Ellenőrzött munkáltatók

■ Szabálytalansággal érintett munkáltatók
■ Szabályosan foglalkoztató munkáltatók

Ellenőrzött munkavállalók

■ Szabálytalansággal érintett munkavállalók
■ Szabályosan foglalkoztatott munkavállalók

Az ellenőrzési irányelv és ennek alapján a területi felügyelőségek teljesítmény-célkitűzése a korábbi évek ellenőrzési tapasztalatainak figyelembevételével készült a 2012. évre vonatkozóan is, emellett a panaszok és közérdekű bejelentések határozták meg a kivizsgálandó foglalkoztatók körét.

Kiemelt feladat volt a foglalkoztatók által elkövetett súlyos jogsértések visszaszorítása, az ellenőrzések visszatartó erejének növelése, a foglalkoztatás biztonságának nagyobb mértékű elősegítése.

A jogsértések feltárásával elősegíthető a vállalkozások piaci esélyegyenlőségének biztosítása és a munkavállalók garanciális jogainak védelme. Az ellenőrzések elsődleges célja volt, hogy a foglalkoztatási viszonyok feltárásával a tényleges jogsértő foglalkoztatók felelőssége megállapítható legyen a jogszabályoknak megfelelő jogkövetkezményekkel.

A hatósági munka során prioritást élvezett a munkaszerződés, illetőleg bejelentés nélküli foglalkoztatás feltárása, a munkavállalók anyagi biztonságát, megélhetését érintő jogszabályok megtartásának ellenőrzése, a panasz- és közérdekű bejelentések kiemelt kezelése, alapos kivizsgálása, továbbá a munkaügyi előírások végrehajtását szolgáló tájékoztató és felvilágosító tevékenység végzése.

Az elmúlt években folyamatosan csökkenő mértékű, de még mindig kiemelkedő szabálytalanság a **feketefoglalkoztatás.** A **főbb munkaügyi jogsértéssel érintett munkavállalók 11 %-át** teszi ki a munkaszerződés és bejelentés nélküli munkavégzéssel érintettek száma (**12 413 főt** érintően került megállapításra).

2012-ben a feketefoglalkoztatás a legtöbb esetben a klasszikus munkaviszony szerinti foglalkoztatás létrejöttéhez fűződő bejelentési kötelezettség nem teljesítésével valósult meg. Kisebb mértékben ugyan, de szintén jelen van az egyszerűsített foglalkoztatásra irányuló jogviszony létesítésével összefüggő bejelentés nélküli foglalkoztatás és a munkavállalók munkaszerződés nélküli foglalkoztatása.

A tavalyi évhez hasonlóan a 2012. évben is a feketemunkások **20 %-a** esett az **építőipari** vállalkozásokra, összhangban azzal, hogy az ellenőrzések 14 %-át tartották a felügyelőségek az építőiparban.

A **feldolgozóiparban** tevékenykedő munkáltatók feketemunkát érintő jogsértési aránya **9 %-ra** nőtt, azzal együtt, hogy az ellenőrzési arány az előző év hasonló időszakához képest jelentősen nőtt (10 %). 2011-ben a feldolgozóiparban tevékenykedő munkáltatók esetében a feketefoglalkoztatás aránya **6 %**, ellenőrzési aránya 7% volt.

A **személy- és vagyonvédelmi tevékenységet** ellátó munkáltatók ellenőrzési aránya az előző év azonos időszakához képest nem változott számottevően (9 %). Ez az ágazat adta 2012-ben a feketemunkások **23 %-át**, amely a tavalyi évhez képest csökkenést jelent ugyan, azonban az előző esztendőhöz hasonlóan a „legfertőzöttebb” ágazatnak mondható.

A **kereskedelmi vállalkozások esetében** a munkaszerződés és bejelentés nélküli munkavállalók arányát tekintve tavalyhoz képest növekedés volt tapasztalható, ugyanis a 2012. januártól decemberig terjedő időszakában ez az ágazat termelte ki a feketemunkások **9 %-át**, mely 1 százalékpontos növekedést jelent. Annak figyelembe vételével azonban, hogy az ellenőrzések 27 %-a ebben az ágazatban volt, viszonylag kedvező arálynak mondható.

A **vendéglátásban** a tavalyi évhez képest alacsonyabb arányú volt a munkaszerződés és bejelentés nélküli foglalkoztatás (**9 %**). Majdnem minden ötödik ellenőrzést végezte a munkaügyi hatóság ebben az ágazatban.

A feketegazdaság, illetve ezen belül a feketefoglalkoztatás felszámolása kapcsán szembetűnő, hogy az egyszerűsített foglalkoztatásról szóló törvény jelentősen növelte a szabályszerű foglalkoztatás körét. A feketemunkával kapcsolatban szintén változás, hogy - a korábbi évekhez képest - jelentősen visszaesett a **munkavállalási engedély nélkül foglalkoztatott munkavállalók** aránya. A visszaesés legfőbb oka, hogy 2009. január 1-től már nem kell munkavállalási engedély az Európai Unióhoz csatlakozott államok munkavállalói magyarországi munkavégzéséhez.

A **munkaidővel** kapcsolatos jogsértések érintettjeinek létszáma növekedést mutat, míg a **pihenőidővel** és **rendkívüli munkavégzéssel** érintettek száma jelentősen csökkent a tavalyi évhez képest. Ezen jogsértések jellemzően a kereskedelem, vendéglátás és a feldolgozóipar területén foglalkoztatott munkavállalókat érintette a legnagyobb számban. A tapasztalatok szerint gyakran előfordult, hogy a munkavállalókat a munkáltató nem tájékoztatta a munkaidő-beosztásról, illetve a munkaidőkeret kezdő és befejező időpontjáról. A dolgozók munkaideje sokszor meghaladta a napi munkaidő megengedett legmagasabb mértékét (12 óra), emellett a munkaszüneti napon történő munkavégzés szabályainak megsértésével is lehetett találkozni. Több ízben megállapításra kerülő szabálytalanság volt emellett, hogy a pihenőidő kiadása nem felelt meg a jogszabályban foglaltaknak, amellyel sérült a munkavállalók pihenéshez való joga.

A **munkaidő-nyilvántartás hiányával**, vagy adatainak **valótlan rögzítésével 20 741 főt érintően** találtak a munkaügyi felügyelők, amely 2011-hez képest növekedést jelent. A legtöbb munkaidő-nyilvántartással összefüggő jogsértést a feldolgozóiparban foglalkoztatott munkavállalókkal szemben követték el a munkáltatók. A munkáltatók – a tapasztalatok szerint – nincsenek tisztában a munkaidő-nyilvántartás rendeltetésével, mely szerint annak hitelesen kell tükröznie a munkavállalók munka- és pihenőidejét, valamint a munkabér és ezáltal a közteherviselési kötelezettség mértékének megállapításához kell alapul szolgálnon.

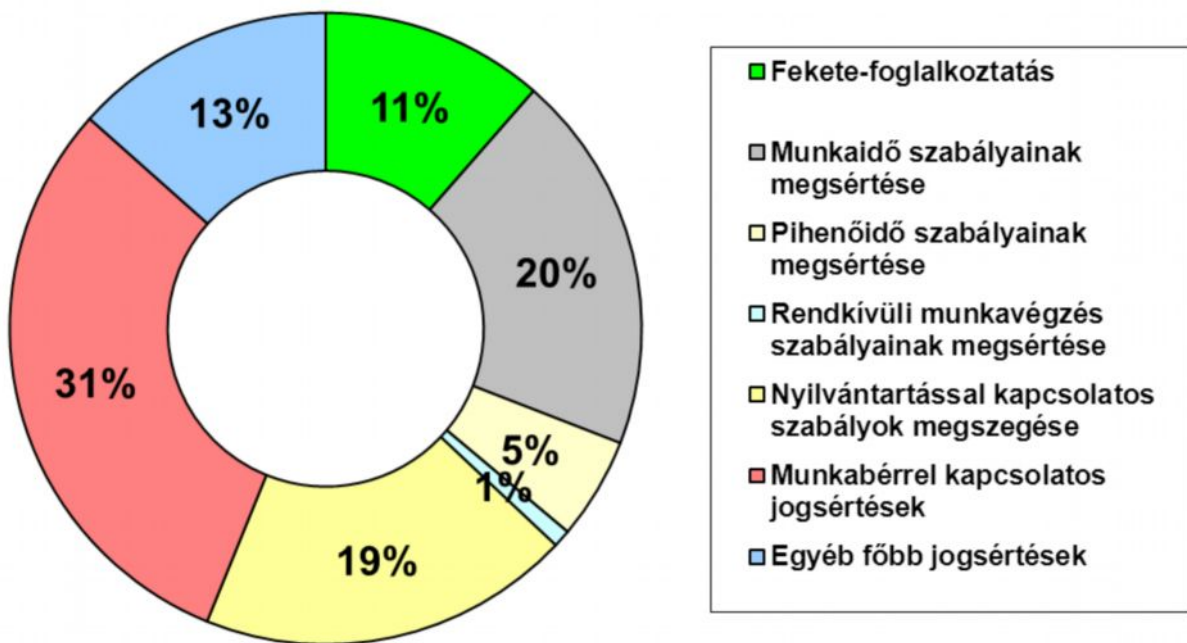
Több ellenőrzött munkáltató sem tartotta be a szabadság kiadására vonatkozó szabályokat, többnyire a szabadság tárgyévi kiadása nem valósult meg a jogszabályi előírásoknak megfelelően.

A **munkabérrel kapcsolatos jogsértések** (bérkompenzáció nem - vagy nem elvárt mértékű – teljesítése, kötelező legkisebb munkabér és garantált bérminimum szabályainak megsértése, az írásba foglalt és visszaellenőrizhető tartalmú bérelszámolás biztosításával kapcsolatos hiányosságok, a határidőben történő bérkifizetéssel összefüggésben megállapított jogsértés, stb.) mértékét jól mutatja, hogy az összes szabálytalansággal érintett foglalkoztatott több mint negyedét érintette a vizsgált időszakban. Ezen belül a legjelentősebb a **bérkompenzáció nem - vagy nem elvárt mértékű – teljesítése**, a **pótlékokra vonatkozó szabályok megszegése**, illetve a **munkabér védelmére vonatkozó szabályok megszegése** volt.

A munkáltatók gyakran nem tesznek eleget határidőben a munkabér fizetési kötelezettségüknek, és továbbra is előfordul, hogy minimálbért fizetnek annak, akit garantált bérminimum illetne meg.

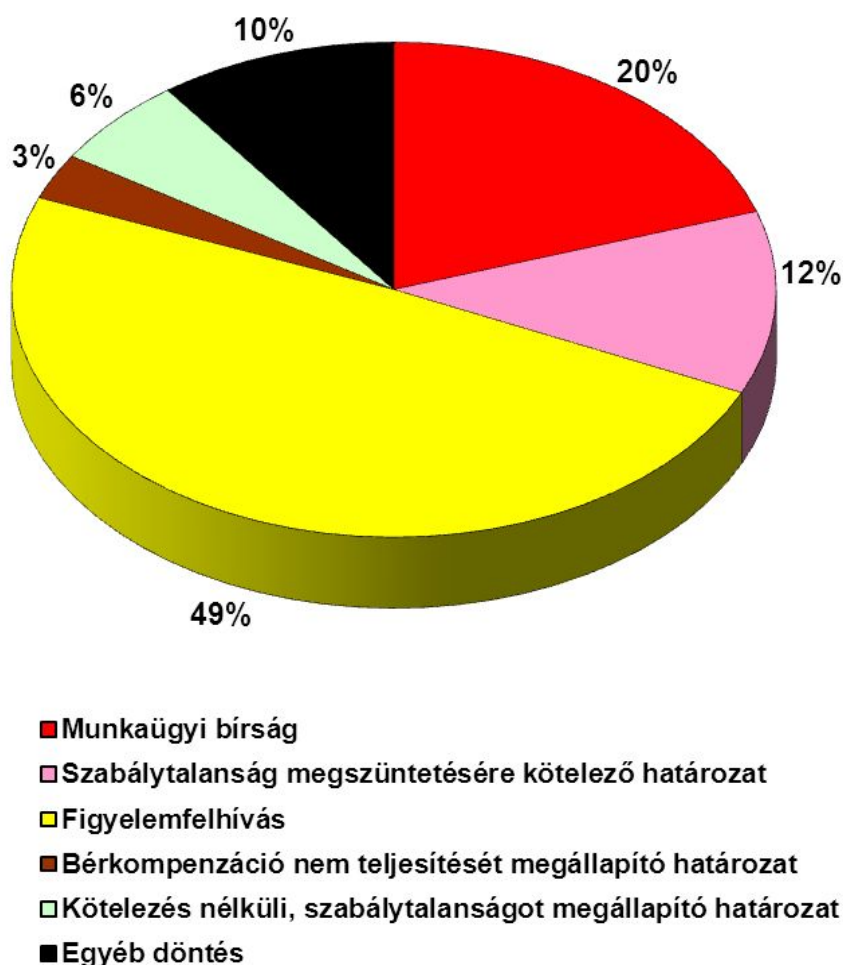
Jelentős mértékben előforduló munkaügyi szabálytalanság a munkaviszony megszűnésekor, illetve megszüntetésekor kiállítandó igazolások kiadásának elmulasztása vagy késedelme, valamint a munkabér elszámolásának hiányossága.

Jogsértéssel érintett munkavállalók megoszlása

A 2012. évben feltárt jogsértéseket elkövető **19 080 munkáltató** közül **3 375 vállalkozással szemben** alkalmaztak a fővárosi és megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerveinek munkaügyi felügyelőségei **munkaügyi bírságot**, összesen **648 989 000 Ft összegben**. A munkaügyi hatóság a súlyos munkaügyi jogsértések elkövetése esetén szabott ki munkaügyi bírságot, több ízben **szabálytalanság megszüntetésére kötelezéssel** (2 027 db), illetve **figyelemfelhívással** (8 351 db) élt, valamint **szabálytalanságot megállapító határozatot** hozott (995 db). Bérkompenzáció nem teljesítését megállapító határozat 509 munkáltatóval szemben született, az érintett munkavállalói létszám 12 156 fő volt.

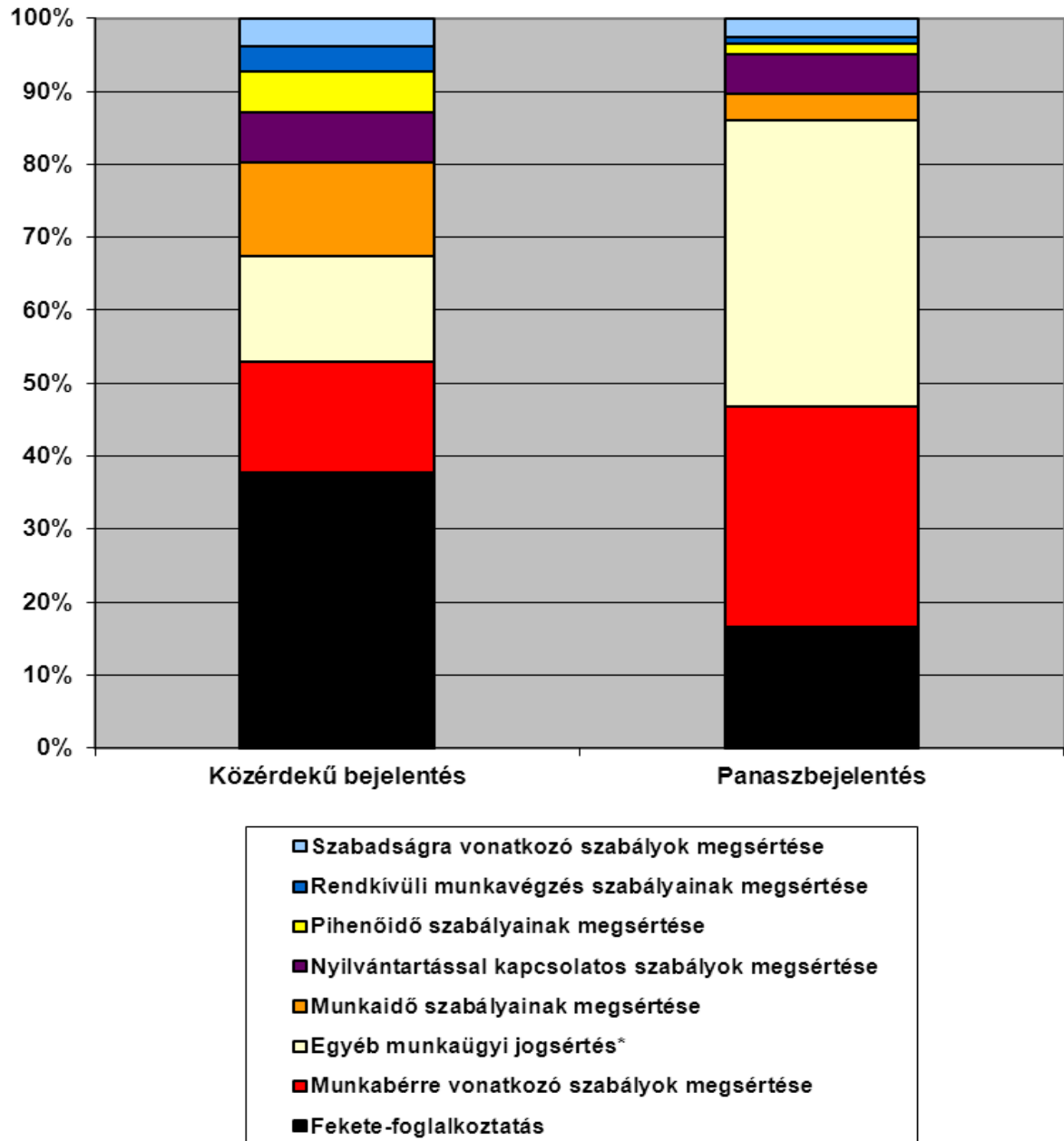
Érdemi döntések megoszlása

A 2011. évhez képest 2012-re némileg csökkent a munkaügyi hatósághoz érkezett **bejelentések száma**. Ezen belül a közérdekű bejelentések száma csökkent, a panaszok száma azonban nőtt. A **8 028 db bejelentés 56 %-a közérdekű, 44 %-a panaszbejelentés** volt, ebből a névtelen bejelentések aránya 29 %-ot tett ki. A 2011-es esztendőben ennél alacsonyabb volt a panaszok aránya (38 %), ezzel együtt a közérdekű bejelentések az összes hatóságunkhoz érkezett bejelentés 62 %-át tették ki.

A legtöbb jelzés a feketemunka tárgyában érkezett a hatósághoz, emellett kiemelkedő számú volt 2012-ben a munkabérrel kapcsolatos bejelentések száma. A panaszbejelentéseken belül jelentős számú volt a vizsgált időszakban az „egyéb munkaügyi jogsértés” kategórián belül a jogviszony megszűnésekor kiadandó igazolásokkal kapcsolatos szabálytalanság jelzése.

Közérdekű bejelentések és panaszok témakör szerinti megoszlása (2012)

Az ellenőrzések összesített tapasztalatai*

a) Építőipar

2012-ben a munkaügyi ellenőrzések 14 %-át a felügyelők ebben az ágazatban tartották (2 614 db). A jogsértő munkáltatók által elkövetett súlyos szabálytalanságok (elsősorban bejelentés

* Forrás: a munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szervek 2012. évi beszámolója

nélküli foglalkoztatás) többnyire munkaügyi bírság szankciót indokoltak (2 699 db ágazatot érintő intézkedés, 786 db / 125 060 000 Ft munkaügyi bírság).

Az építőiparban az elmúlt években egyre inkább érezhető a gazdasági válság hatása, melyből kifolyólag a korábban (szabálytalanul) foglalkoztatott munkaerő egy része felszabadult, így a feketén foglalkoztatott munkavállalók egy része ténylegesen „eltűnt”.

Példa: 2012. év elején egy veszprémi egyéni vállalkozó építési munkaterületén munkaügyi ellenőrzést tartott a hatóság. Az ellenőrzés során megállapítást nyert, hogy a munkáltató 9 munkavállalót írásba foglalt munkaszerződés és az illetékes adóhivatalhoz történő bejelentés nélkül foglalkoztatott fűtőszerező és segédmunkás munkakörben. Az ügyben munkaügyi bírság került kiszabásra.

Tendenciaként állapítható meg, hogy egy bizonyos mérethatárig, amíg az alvállalkozói lánc egyértelműen nyomon követhető, a feketemunka csak elvétve fordul elő. A fővállalkozók jellemzően azokat a gazdasági társaságokat részesítik előnyben, amelyek rendezett munkaügyi kapcsolatokkal rendelkeznek, valamint az elvállalt feladatra megfelelő létszámmal és szakértelemmel rendelkeznek.

A társhatósági jelenlét továbbra is indokolt ebben az ágazatban, különösen a rendőrség segítsége elengedhetetlen az ellenőrzési területek biztosítása céljából. A társhatóságokkal való együttműködésre kiemelt hangsúlyt fektetett a munkaügyi hatóság, az ellenőrzések során a legtöbb alkalommal a rendvédelmi szervek munkatársai működtek közre.

Általános tapasztalatként elmondható, hogy a munkáltatók egy része továbbra sincs tisztában azzal, hogy az építőiparban az egész ágazatra kiterjesztett hatályú Építőipari Kollektív Szerződés alapján kell a munkabéreket meghatározni.

b) Mezőgazdaság

A mezőgazdasági ágazatra a vizsgált időszakban az ellenőrzések 4 %-a esett (808 db); 4820 főt érintően összesen 628 intézkedést hoztak a felügyelőségek és 157 munkáltatóval szemben 62 955 000 Ft összegben kellett a munkaügyi bírság eszközével élni.

A mezőgazdasági ágazatban a foglalkoztatás leginkább egyszerűsített foglalkoztatás keretében történik, az építőipar után ebben az ágazatban a legmagasabb az ilyen típusú jogviszonyt érintő feketefoglalkoztatás. Megállapítható továbbá, hogy 2012-ben a szabályosan foglalkoztatott munkáltatók és munkavállalók aránya 2011. évhez képest némileg csökkent.

A mezőgazdasági szektor adottságaiból adódóan (szezonális) az első és utolsó negyedévekben az ellenőrzések száma lényegesen kevesebb a nyári és őszi időszakhoz képest.

Példa: A munkaügyi felügyelők ellenőrzést tartottak egy Csongrád megyei mezőgazdasági területen, ahol az egyéni vállalkozó 16 munkavállalójával meghallgatási jegyzőkönyv készült. A munkavállalók szóbeli megállapodás alapján mezőgazdasági segédmunkásként dolgoztak a munkáltató részére, 350,-Ft/óra munkabér ellenében, munkaidejük az ellenőrzés napján 07 órától

14 óráig tartott. Az adóhatóság felé fennálló - Efo. tv. szerinti - bejelentési kötelezettségének a munkáltató az ellenőrzés megkezdését követően tett csak eleget. A szabálytalanság miatt munkaügyi bírság került kiszabásra.

c) Kereskedelem

A 2012. januártól decemberig terjedő időszakában a vizsgálatok több mint negyede (5 167 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 6 947 db intézkedés mellett 584 db munkaügyi bírság került kiszabásra, összesen 68 575 000 Ft összegben.

A kereskedelemben az éles verseny miatt sokszor hétvégén is nyitva tartanak az egységek, de a hosszabb nyitvatartási időt nem mindig tudják hitelesen „lefedni”, a részmunkaidős munkavállalók sokszor teljes munkaidőben dolgoznak.

Ebben az ágazatban volt a legtöbb intézkedés a munkaidő-nyilvántartás nem megfelelő vezetése miatt. Sok esetben a munkavállalók által vezetett nyilvántartás nem naprakész vagy nem fellelhető a munkavégzés helyén. Még mindig sokszor találkozunk azzal a munkáltatói kifogással, hogy a munkavállaló nem írta be magát. Emellett előfordult, hogy csak az egyszerűsített foglalkoztatás keretében foglalkoztatott munkavállalókra vonatkozóan nem vezette a munkáltató a munkaidő-nyilvántartást, mivel abban a hiszemben volt, hogy az alkalmilag foglalkoztatottak esetében ilyen jellegű kötelezettsége nincsen.

Példa: Egy kereskedelmi kft. Somogy megyei munkavégzési helyén a felügyelők munkaügyi ellenőrzést tartottak a munkáltató által eladó munkakörben foglalkoztatott munkavállalókat érintően. Az eljárás során megállapítást nyert, hogy a munkáltató egy fő munkavállaló munkaidejéről hamis nyilvántartást vezetett. A munkavállaló elmondta, hogy munkaideje minden munkanapján 5:00-kor kezdődik, tekintettel arra, hogy minden alkalommal ő nyitja az 5:00-tól nyitva tartó egységet. A munkavállaló által a munkaügyi ellenőrzés helyszínén bemutatott, munkaidő-nyilvántartásként alkalmazott jelenléti íveken a nevezett munkavállaló munkaidejének kezdő időpontjaként 8:00 szerepelt. Megállapítást nyert továbbá, hogy a munkavállaló munka- és pihenőnapjai hetente változóan más-más napra estek, viszont a munkáltató nem készített és nem közölt írásos munkaidő-beosztást.

d) Vendéglátás

A 2012. évben a vizsgálatok közel ötöde (3 462 db) esett erre az ágazatra. Az összesen 5 263 db intézkedés mellett 581 db munkaügyi bírság került kiszabásra, összesen 64 170 000 Ft összegben.

A súlyos jogsértések közül jellemző szabálytalanságként jelent meg a munkaszerződés, illetve bejelentés nélküli foglalkoztatás, valamint a munkaidő-nyilvántartás hiánya vagy hiányos vezetése. A tapasztalatok alapján elmondható az ágazatról, hogy a kisebb létszámú munkavállalót foglalkoztató munkáltatók egy minimális számú bejelentett dolgozót alkalmaznak, majd a további munkaerőigényüket egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazott munkavállalókkal egészítik ki vagy maga a vállalkozás vezetője látja el a

tevékenységet.

A vendéglátás és kereskedelem terén megállapítható, hogy a telepített munkavégzési helyeken (vásárok, fesztiválok, kiállítások, stb.) már kevésbé jellemző a feketefoglalkoztatás, amennyiben mégis előfordul, általában egyszerűsített foglalkoztatással összefüggésben merül fel és jellemzően az ellenőrzés megkezdését követően a foglalkoztatók rögtön bejelentik a munkavállalókat.

Példa: Az eljáró munkaügyi felügyelők ellenőrzést tartottak egy Tolna megyei büfében, melynek során megállapítást nyert, hogy a vendéglátó egységet működtető vállalkozó a kiszolgáló és étel előkészítő munkakörben foglalkoztatott munkavállaló esetében megsértette a garantált bérminimumra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. Az ügyben figyelemfelhívás került kibocsátásra, melynek nyomán a munkáltató a hiányosságot pótolta, és az elmaradt munkabért a munkavállaló részére 2011. január 01. napjáig visszamenően elszámolta és megfizette.

e) Feldolgozóipar

A munkaügyi felügyelők ebben az ágazatban tartották az ellenőrzések 10 %-át (1 912 db). Az ágazatban tevékenykedő foglalkoztatók vonatkozásában összesen 2 648 intézkedést hoztak a munkaügyi felügyelőségek. Az feldolgozóiparban 2012-ben 926 db figyelemfelhívás mellett 290 db munkaügyi bírság (58 525 000 Ft összegben) született. A munkaügyi ellenőrzés szempontjából iparági sajátosságnak mondható, hogy a feltárt szabálytalanságok az esetek számottevő részében nagyobb munkavállalói csoportot érintenek.

A kisebb létszámot foglalkoztató üzemek esetében több alkalommal előfordult, hogy a hatóság egyáltalán nem, vagy csak nehézségek árán jutott be (zárt kapuk, kamera, kutyák, stb.) a munkavégzés helyére.

Példa: A munkaügyi felügyelők helyszíni ellenőrzést tartottak egy cipőkészítéssel foglalkozó kft. Tolna megyei munkavégzési helyén. Az eljárás eredményeként az alábbiak kerültek megállapításra: a kft. 30 fő munkavállalót érintően a munkaidő nyilvántartására, 22 főt érintően a munkaközi szünet kiadására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket sértette meg. A foglalkoztató emellett 22 munkavállalót érintően megsértette a teljesítménybér-kiigazítás érdekében szükséges nyilvántartások vezetésére vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket, illetve 15 munkavállalót részére a szabadságot a tárgyévben nem adta ki. A foglalkoztatóval szemben figyelemfelhívás végzés került kiadmányozásra.

f) Nyomozási és biztonsági tevékenység

Az ellenőrzések 9 %-a (1 715 db) érintette a személy- és vagyonvédelmi ágazatot 2 038 db intézkedéssel. A lefolytatott vizsgálatokból 426 végződött munkaügyi bírsággal (144 040 000 Ft).

Az ellenőrzések alapján megállapítható, hogy a bejelentés nélküli foglalkoztatás mellett e munkáltatói kör sokszor más munkaügyi szabályt sem tart be. A nem jogszabálykövető

munkáltatók sok esetben a hatóság munkáját akadályozzák, a munkaügyi eljárás során az ellenőrzési helyszíneken nem tanúsítanak együttműködő magatartást, a munkaügyi dokumentumokat nem mutatják be, az idézéseken nem jelennek meg, az eljárás befejezését késleltetik.

A munkáltatók és a munkavállalók a rendőrségtől inkább tartanak, különösen az alvállalkozói láncolatok meghatározott szintjét meghatározó jogszabályi rendelkezések hatályba lépése óta. A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény bevezetett módosításai – miszerint a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozás a szerződés teljesítése érdekében további vállalkozással kizárólag a személy- és vagyonvédelmi tevékenység végzésére eredetileg megbízást adó előzetes hozzájárulásával köthet szerződést és az alvállalkozó a szerződés teljesítése érdekében további alvállalkozóval nem köthet szerződést - sokat egyszerűsített az ellenőrzési feladatokon. E rendelkezés nem zárja ki, hogy a megbízással rendelkező fővállalkozó egyszerre több alvállalkozót is igénybe vegyen, de ezek mindegyikének a fővállalkozóval kell szerződést kötniük, tevékenységük nem képezhet vertikális láncolatot. A szerződés teljesítéséhez igénybe vett alvállalkozó egyéni vállalkozót sem vehet igénybe alvállalkozóként, a szerződés teljesítéséhez kizárólag munkaviszonyban álló személy- és vagyonőröket foglalkoztathat.

Ennek eredményeként az eddigi tapasztalatok szerint megszűntek a végtelen hosszú alvállalkozói láncolatok és a munkavállalók jelentős részét munkaerő-kölcsönző cégek foglalkoztatják, azonban a munkáltatói jogokat a kölcsönvevő helyett általában a kölcsönbeadó gyakorolja, megtartva ezzel a korábban jellemző alvállalkozói jogviszony jelleget. Ennek keretében a kölcsönbeadó irányítja és ellenőrzi a munkavállalók munkavégzését és vezeti a munkaidő-nyilvántartást. Az érintett munkavállalókat a kölcsönbeadó irányítja időközönként más-más munkaterületre, illetve kölcsönvevőhöz. A munkavállaló azonban változatlan munkaidő-beosztásban, ugyanazon formaruhában (a fővállalkozó emblémájával ellátva), munkaerő-kölcsönzés keretében dolgozik. Előfordult, hogy a munkavállalók kitűzőjének hátoldalára felírták a kölcsönbeadó munkáltató nevét, hogy az ellenőrzés során meg tudják nevezni a foglalkoztatót.

Mind a kölcsönbeadóknál, mind a kölcsönvevőknél többször előfordult az ellenőrzések során, hogy a hatósággal való együttműködés nem valósult meg, ezért gyakran csak a helyszíni ellenőrzések során beszerzett bizonyítékok alapján kerül sor a döntéshozatalra. Az ellenőrzések sokszor fényt derítettek arra, hogy a kölcsönbeadók jogellenesen folytattak munkaerő-kölcsönzési tevékenységet, a munkavállalók munkaszerződésében megjelölt nyilvántartásba vételi szám az illetékes munkaügyi központ tájékoztatása szerint nem is létezett.

Példa: A munkaügyi felügyelők helyszíni ellenőrzést tartottak egy Fejér megyei munkavégzési helyen, ahol egy budapesti székhelyű vagyonvédelmi vállalkozás látta el az őrő-védő feladatokat. A munkaügyi ellenőrzés során a felügyelők a személy- és vagyonőr, illetve a betanított munkás munkakörben foglalkoztatott munkavállalókat tanúként meghallgatták. Az ellenőrzött létszámból a munkáltató 1 főt munkaszerződés és bejelentés nélkül, további 3 munkavállalót pedig munkaszerződés nélkül foglalkoztatott. A munkaidőre és a pihenőidőre

vonatkozó szabályok is sérültek, valamint munkaidőkeretet sem határozott meg a munkáltató. Az ellenőrzött munkavállalókat munkaerő-kölcsönzés keretében alkalmazta a munkáltató.

2. Utóellenőrzés

Utóellenőrzés keretében elsősorban a bejelentésre kötelező határozatok teljesítését vizsgálta a munkaügyi hatóság. Ha a munkáltató a határozati kötelezést nem teljesítette, az esetek többségében ez eljárási bírság kiszabását vonja maga után. A bejelentések többsége ugyan továbbra is csak egy napos, de egyre gyakoribbak a hosszabb időszakokra történő bejelentések, illetve az is, hogy a munkáltató a munkaügyi hatóság döntésében nevesített, „feketefoglalkoztatással” érintett valamennyi munkavállaló munkaviszonyának adatait az ellenőrzés hatására bejelenti az illetékes adóhatósághoz.

Az ellenőrzések során feltárt feketefoglalkoztatás legalizálását a munkáltatók a legtöbb esetben már az ellenőrzést követően, annak hatására még a határozat meghozatala előtt, az eljárás során megtették.

Az utóellenőrzések során gyakran előfordult, hogy az adott gazdasági társaság már felszámolás alatt volt, így a bejelentés elmulasztását a felszámoló azzal indokolja, a cég irataival nem rendelkezett, azt a korábbi tulajdonos nem bocsátotta rendelkezésére, így az érintett – határozat alapján bejelentési kötelezettség alá eső – munkavállalók bejelentéshez szükséges adatok nem voltak ismertek, így a határozatban foglaltak végrehajtása nehézségekbe ütközött.

Az utóellenőrzések során a jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyában kiadmányozott döntések alapján 11 933 fő munkavállaló jogviszonyának rendezése volt vizsgálható, mely létszámból 11 234 fő (94 %) utóellenőrzésére került sor.

A jogerőre emelkedett, feketefoglalkoztatás tárgyban kiadmányozott határozatok alapján 3 752 munkáltató volt vizsgálható utóellenőrzéssel, mely létszámból 3 530 munkáltató utóellenőrzése (94 %) teljesült, amely a tavalyi évinél 5 százalékponttal magasabb érték.

A „feketefoglalkoztatással” kapcsolatos utóellenőrzés jelentősége azért kiemelkedő, mert a kötelezés végrehajtásával teljesül az ellenőrzés célja. A munkaügyi hatóság ezáltal tud hozzájárulni a legális adózó munkaviszonyok számának növeléséhez, a munkavállalók alapvető jogainak (biztosítotti jogviszony, szolgálati idő növelése, egyéb jogviszonyhoz kapcsolódó szabályok betartatása, stb.) védelméhez, valamint a jogkövető vállalkozások versenyhátrányának csökkentéséhez.

Társhatósági ellenőrzések

A társhatóságok közreműködésével 2012-ben **4 399 munkaügyi ellenőrzés** zajlott, a legtöbb esetben a rendészeti szervek működtek közre. A munkaügyi hatóság a vizsgált időszakban az adó- és vámhatósággal 580 ellenőrzést, a fogyasztóvédelmi valamint a népegészségügyi szakigazgatási szervek közreműködésével 340 db vizsgálatot folytatott le.

A munkaügyi hatóság a rendőrség segítségével rendszerint olyan munkáltatók, valamint jellemzően az építőipar, mezőgazdaság, kereskedelem és vendéglátás (fesztiválok, vásárok) vonatkozásában olyan munkavégzési helyszínek ellenőrzésénél kéri, ahol a hely jellege azt megkívánja, illetve ahol korábban a foglalkoztató megghiúsította az ellenőrzést, vagy jelentős mértékben akadályozta azt.

Példa: Az Etyeki-dombság szőlőterületén a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, valamint a rendőrség munkatársaival közösen tartottak ellenőrzést a munkaügyi felügyelők. Az első ellenőrzési napon 4 fő, a második ellenőrzési napon 6 fő harmadik országbeli munkavállalót találtak munkavégzés közben. A harmadik napon a szálláson is tartózkodtak további foglalkoztatottak, akik az ellenőrzést megelőző napokban a szőlőterületen metszési és kötözési munkát végeztek. A területen a munkavégzés 2012. január 16-án kezdődött, februárban a nagy hideg miatt 3 hétig állt a munkavégzés, a munkavállalók hazautaztak. A munkavállalók nyilatkozatuk szerint március 1-5. között érkeztek vissza a munkavégzési területre. A meghallgatott munkavállalók közül 14 fő nem rendelkezett érvényes munkavállalási engedéllyel, melyet a Munkaügyi Központ ügyintézőjével tisztázott az eljáró felügyelő. A felügyelők a munkavállalók további foglalkoztatását határozatlan időre megtiltották, illetve a foglalkoztatóval szemben befizetésre kötelező döntést hoztak.

3. A közigazgatás szolgáltató jellegének érvényesülési formái

A Nemzeti Munkaügyi Hivatalról és a szakmai irányítása alá tartozó szakigazgatási szervek feladat és hatásköréről szóló 323/2011. (XII. 28.) kormányrendelet alapján a munkavédelmi és munkaügyi igazgatóság a munkaügyi hatósági ellenőrzéssel kapcsolatos állami irányítási feladatokat lát el, illetve részt vesz a munkaügyi előírások végrehajtásának elősegítését szolgáló **tájékoztató, felvilágosító tevékenység** ellátásában. Ezen feladatok ellátására mind a központi hivatalban, mind a munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szervek munkaügyi felügyelőségein felkészült, szakmai ügyekben jártas ügyintézők kerültek kijelölésre.

A tapasztalatok szerint csak a honlapon naponta akár több kérdés is felmerül, melyekre adott válaszok ugyanott csoportosítva is megjelennek. Amennyiben a munkaügyi felügyelőségekhez olyan kérdés érkezik, amely a mindennapi jogértelmezésen túlmutat, illetve országos jelentőségűnek minősül, a kérdés a központi hivatal által kerül megválaszolásra.

2012-ben 229 db honlapon megkeresés megválaszolására került sor a hatóság külső honlapján működtetett tájékoztatás/felvilágosítás menüpont használatával, valamint 288 db

postai, illetve e-mail útján érkezett kérdés került megválaszolásra. Emellett a szakigazgatási szervek munkaügyi felügyelőségei 1185 ügyben adtak tájékoztatást.

A fővárosi és megyei kormányhivatalok munkavédelmi és munkaügyi szakigazgatási szerveinek munkaügyi felügyelőségei részére a Nemzeti Munkaügyi Hivatal Munkavédelmi és Munkaügyi Igazgatósága által előírt „Nyílt nap” szervezése kiemelt feladatként került meghatározásra, melyet a tapasztalatok szerint a felügyelőségek többsége már az év elején megtartott. A rendezvények egyes területi felügyelőségeken olyan formában kerültek megrendezésre, hogy azokon több szerv (kamarák, munkaügyi központok, alapítványok) is képviseltethette magát, így a munkavállalók és munkáltatók szélesebb körű tájékoztatási igényeit is ki tudta elégíteni a rendezvény.

A hatóságnak a tájékoztató tevékenység nyújtásával lehetősége van arra, hogy megismertesse az állampolgárokkal a hivatal munkáját és a foglalkoztatásra vonatkozó jogszabályokat, megmutatva ezzel másik arcát a szolgáltató közigazgatás oldaláról is. Ezáltal a jogszerű foglalkoztatást két irányból is tudja segíteni a munkaügyi hatóság. Amellett tehát, hogy a korábbiaknak megfelelően fellép a jogszerűtlenül foglalkoztatók ellen, csökkentve ezzel az indokolatlan versenyelőnyüket is, preventív módon lehetőséget ad a tájékozódásra mások mellett azoknak a munkáltatóknak is, akik érdekeltek a jogszerű foglalkoztatásban, szolgálva ezzel mind a jogkövető munkáltatók, mind az általuk foglalkoztatott munkavállalók érdekeit.